

Landelijk centrum voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs

Activiteitmail oktober 2019

Jaargang 16 nr. 3

Voor u ligt de Activiteitmail. De Activiteitmail is een actuele nieuwsbrief van De Activiteit, het Landelijk Centrum voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs. Middels deze nieuwsbrief informeren wij u onder andere over mooie activiteiten die zijn geweest, ons actuele aanbod en andere belangrijke zaken om 'bij te blijven'.

De nieuwsbrief wordt gemaild naar scholen/instellingen en is ook te lezen via onze site www.de-activiteit.nl. U kunt de nieuwsbrief ook in uw eigen mailbox ontvangen door een e-mail te sturen naar info@de-activiteit.nl.

In deze Activiteitmail:

- **In de praktijk:** Taalonderwijs op de Emmausschool in Rotterdam, Zin in lezen in Apeldoorn en Zwolle
- **Mooie momenten die zijn geweest:** Basiscursus bovenbouw weer van start, De Startblokken Trainers opleiding
- **Wetenschap en Onderzoek:** Onderzoek 'Zin in lezen'
- **Wat nog gaat komen:** Ons aanbod, Startblokkenconferentie 2019
- **Zeker bestellen:** Kasper actie, Startblokken en Basisontwikkeling – Eén groep veel verhalen! Geletterdheid bij 0-4 jarigen, KLASSENTEKSTEN gratis demo
- **Lekker lezen**

In de praktijk:

Door Bea Pompert

Taalonderwijs op de Emmausschool in Rotterdam

Ik heb echt een cadeau ontvangen in mijn werk dit cursusjaar. De directie van de Emmausschool in Rotterdam heeft geld vrijgemaakt om mij elke week een volle dag op hun school als nascholer te laten werken. In de groepen 1 t/m 4 zijn wij bezig het taalonderwijs en met name het leesonderwijs te verbeteren. De leerkrachten hebben er zin in! Dit is een cursus op de werkvloer. Geen traditionele studiemiddagen, maar gewoon meedoen in de groepen. Elke dag doe ik mee in zes verschillende groepen en na schooltijd ben ik 1,5 uur beschikbaar voor iedereen. Het kan gaan over van alles wat de leerkrachten bezighoudt.

Natuurlijk werken wij met een helder kader voor onze verbeteringen. Dit kader wordt bepaald door wetenschappelijk aangetoonde krachtige ingrediënten:

1. Leerkrachten ontwerpen leeromgevingen waarbinnen leerlingen betekenisvolle, interessante taaltaken aangaan, waarbij zij hun eigen doelen helder voor ogen krijgen en houden.
2. Taal leren, mondeling en schriftelijk, gaat via de inhoud. Leerkrachten verbinden taal aan spel, wereldoriëntatie, thema's, W&T, kwesties en vragen van kinderen. Leerlingen en leerkrachten communiceren met elkaar.
3. De leerkrachten zorgen voor goede instructies: dialogisch, ingebed in de activiteit en vraaggestuurd.
4. Leerkrachten zetten in op motivatie en betrokkenheid. Intrinsiek gemotiveerde leerlingen leren meer en beter.
5. Leerkrachten houden lange termijn doelen voor ogen, zoals autonome lezer worden of een echte schrijver.

En in de praktijk?

In de kleutergroepen helpen we de leerlingen door mee te doen aan hun spelverhalen.

Benzine tanken

Twee kinderen spelen met auto's en de garage. Er moet getankt worden, de auto van de meespelende leerkracht staat leeg. Wat nu? De leerling pakt het idee direct op, maar heeft nog geen idee hoe dat tanken gaat en hoe een benzinepomp eruit ziet. Samen gaan ze op zoek naar illustraties op internet. Deze uitgeprinte illustraties worden bekeken en besproken. Met kosteloze materialen wordt een benzinepomp gemaakt. Spel en taal verrijkt!

Naar bed, naar bed

Twee leerlingen spelen met het poppenhuis. 'Hé, we hebben bedjes te kort'. De leerkracht en de twee meisjes gaan met elkaar in gesprek, tijdens het maken van een stapelbed voor de papa en mama. Allerlei woorden worden ingezet. Woorden als: 'lengte', 'hoe lang moet het bed worden?' En 'kussen' 'Hoe gaan ze liggen?' zij nog niet gekend. Andere zoals 'deken', en 'onder je deken' wel. De leerkracht komt al pratend en makend veel te weten over de woordenschat van deze kinderen en over hoe zij hiermee verder kan.

De veegmachine

In groep 4 komt de veegmachine voorbij. De hele klas voor de ramen: 'Zo, dat is interessant!'. De leerkracht besluit de interesse van de leerlingen te honoreren en er bij aan te sluiten. Dat doet ze zo:

- Tweetalgesprekjes over de veegmachine: Wat weet je al een beetje en waar ben je nog nieuwsgierig naar?
- Tekenen van de veegmachine: zie je 't voor je?
- Welke vragen hebben wij, vragen noteren en bespreken.
- Hoe komen we hier nu achter?
- Illustraties op het digibord vergelijken met onze eigen tekeningen.
- Tekstjes lezen.
- Snuffelen in boekjes over afval, vuil, vuilnisman, recyclen
- Goede filmpjes bekijken.

In deze reeks samenhangende activiteiten zien wij volop winst op taalproductie, woordenschat, lezen met begrip en teksten schrijven. En natuurlijk ook op de conceptuele ontwikkeling. De groep 'duikt het onderwerp in'. Als ik na 14 dagen binnenkom met een stapel goede boeken over afval scheiden, recyclen van materialen, afvalschade bij dieren, kijken de leerlingen op en hoor ik van alle kanten: 'Yes!'. Snap je dat ik een cadeau heb gekregen op de Emmaus?!

Zin in lezen in Apeldoorn en Zwolle

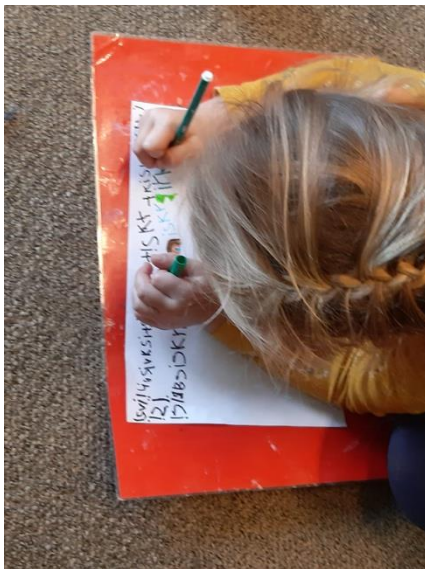
Door: Tonny Bruin

In Apeldoorn en Zwolle zijn we volop in bedrijf met vorm geven aan 'Zin in lezen'. Prachtig om te ervaren dat we samen steeds een stap verder komen in de essentie van de methodiek van Zin in lezen. In de methodiek Zin in lezen werk je aan spelverhalen, bv. met de trein op reis gaan. In en naar aanleiding van die spelverhalen en ervaringen lees en schrijf je en helpen leerkrachten hun leerlingen in het ontwikkelen van een lees- en schrijfattitude. Waar zet je op in? En wat moet je daar dan voor kunnen? We gebruiken voorbeeldmateriaal vanuit goede praktijken en daar zitten nu inmiddels ook al goede praktijken van de deelnemers tussen. Het is best spannend om niet met een leesmethode te werken die van dag tot dag sturing geeft aan hoe je kinderen ondersteunt in het leren lezen en schrijven.

In een groep 3 worden voertuigen ontworpen en er is een werkplaats voor nodig om ze ook daadwerkelijk te maken. Ook hier worden de boeken gelezen en gebruikt om je eigen voertuig zo precies mogelijk te kunnen ontwerpen. Wat wil jij dat jouw

voertuig kan? De klankzuivere woorden worden gebruikt om de letters te automatiseren en zijn thema gerelateerd.

In groep 4 gaat de groep op reis met het vliegtuig. Wat gebeurt er eigenlijk allemaal bij dat op reis gaan? Wie en wat kom je tegen en hoe gedraag je je als reiziger? Er wordt onderzocht waar een paspoort aan moet voldoen; filmpjes worden bekeken, teksten worden gelezen en de gevonden antwoorden worden verwerkt in het maken van de eigen paspoorten. Nieuwe woorden worden ontdekt: wat is een Burgerservicenummer? Wat betekent het woord 'paspoort'? Hoe wordt een paspoort gescand? Al deze vragen worden onderzocht en de spelverhalen worden opgebouwd in de groep zodat kinderen kunnen oefenen en de taal die ze nodig hebben kunnen inzetten; lezend, schrijvend en pratend. Er is voortdurend sprake van een motief om te lezen en te schrijven, ze leren begrijpelijk lezen en schrijven, doen nieuwe woordenschat op en zetten die in. Technisch gezien gaan ze steeds vlotter en vloeiender lezen en schrijven. Het motief staat als een huis want ze lezen en schrijven ten behoeve van hun spelverhaal.

In groep 1/2 maken ze een trein en tijdens het snuffelen denken de kinderen na over wat zij in hun spelhoek nodig hebben. Samen maken ze een web waarin ze tekenen en schrijven wat de klas in moet komen. Dat doen ze met veel plezier en de leerkracht helpt ze bij het zoeken naar de woorden die in hun spelverhaal een rol spelen. De boeken helpen je hierbij want daar vind je soms de woorden gewoon terug en tekenend laat je ook een boodschap achter. Belangrijkste vraag: kun je jouw boodschap teruglezen als we straks gaan delen in de grote kring?

Er is ruimte voor alle verschillen en niveaus van leerlingen. De leerkracht ontdekt en ervaart de kracht van het lezen en schrijven als middelen om

in te zetten bij het opbouwen en uitbreiden van je spelverhaal.

In de bijeenkomsten verbinden we nieuwe input aan je eigen groepsproces. We delen mooie good practices en leren van en met elkaar. Ook is er ruimte voor gesprek over kwesties die spelen. Hoe zorg ik ervoor dat kinderen het lezen en schrijven als betekenisvol ervaren en niet alleen als een los lesje? We gebruiken het boek 'Lezen en schrijven doe je samen' als bron om meer te weten te komen. Bijvoorbeeld om de kenmerken van een rijke leesomgeving te verkennen, hoe je tot de keuze van boeken en teksten komt bij thema-inhouden of om uit te pluizen hoe je expertlezen in kunt zetten en met een klein groepje instructief kunt lezen.

Zo ontstaan er goede gesprekken tussen alle deelnemende leerkrachten in de bijeenkomsten en tijdens nagesprekken bij groepsbezoeken. Iedereen zet stappen voorwaarts. We genieten! Leerkrachten, kinderen, ouders en ik als nascholer ook! We zijn op dreef en samen merken we de meerwaarde van een leesschrijfmethode die voor kinderen heel betekenisvol is en waar leerkrachten verbaasd raken in wat kinderen allemaal kunnen.

We zien steeds meer gemotiveerde lezers en schrijvers die geen angst hebben en lezen en schrijven als middel inzetten in plaats van als doel op zich. De passie keert terug, het genieten duurt voort...

Mooie momenten die zijn geweest:

Basiscursus bovenbouw weer gestart!

Door: Lorien de Koning

Met een groep van 14 deelnemers duiken wij iedere maand een middag “het concept” in. We pakken kwesties op als: Spel in de bovenbouw hoe doe je dat? Wat doe je als kinderen geen vragen stellen? Wat zijn interessante thema's in de bovenbouw? Hoe organiseer je de activiteiten zo, dat alle kinderen zinvol aan de slag kunnen? Deze kwesties worden besproken en wij kijken wat OGO ons biedt om deze vragen te analyseren en aan te pakken.

En we concretiseren ze naar de praktijk, hoe ontwerp je betekenisvol onderwijs voor alle leerlingen? Iedere bijeenkomst brengen twee cursisten hun praktijk in, de parels die ze

tegen komen maar ook de vragen die ze daarbij hebben. Hier gaan we als groep over in gesprek. Het kan uitmonden tot een werkactiviteit

die we samen uitvoeren. We rouleren van cursuslocatie zo bezoeken we verschillende scholen. Dat zijn dit jaar de Boemerang in Huissen, de Vlinder in Houten en de Diamant in Apeldoorn. Want van bij elkaar kijken leer je ook.

De Startblokken trainersopleiding

Door: Levineke van der Meer

Zestien nieuwe Startblokken trainers in opleiding zijn dit jaar gestart! Een bont gezelschap afkomstig uit de Kinderopvang, onderwijsadviesorganisaties, eigen training en adviesbureaus en op persoonlijke titel. Allemaal enorm betrokken om spel in het hart van het werken met jonge kinderen te zetten.

Op zoek naar betekenisvolle spelactiviteiten waaraan van alles te leren valt. Nu niet in de rol van pm-er of leerkracht op de werkvloer maar als coach of trainer Startblokken. Vanuit beelden uit de Startblokkenpraktijk verkennen

Foto: unsplash.com

we met elkaar waar het in Startblokken van Basisontwikkeling om gaat. Maar het blijft niet bij praktijkkenmerken. Al snel gaan we op zoek in de bronnen en verbinden de praktijken aan de cultuurhistorische activiteitstheorie. Bert van Oers, Frea Janssen Vos. Tal van artikelen uit Zone laten zien dat Startblokken van Basisontwikkeling al weer meer dan 30 jaar op een stevige pedagogische basis rust en nog springlevend is in de dagelijkse praktijk. Hoe nemen we PM-ers en leerkrachten mee in dit gedachtengoed, hoe bouwen we een Startblokken trainingstraject op, om welke vaardigheden gaat en hoe ondersteun ik als coach/trainer mijn collega's in de eigen praktijk? Vanuit deze vragen gaan we de komende 6 bijeenkomsten aan het werk en bouwen de trainers ook hun eigen Startblokkentrainersportfolio op. "Deelnemen gaat aan leren vooraf". Door weer zelf te ervaren waar het in Startblokken omgaat en hierop te reflecteren met alle bronnen en methodieken die daarvoor beschikbaar zijn. Aan het eind van de dag gaat iedereen op pad met zijn eigen plannen voor vervolg, genoeg bronnen om op terug te vallen en een groep betrokken collega's om mee te sparren en te ontwikkelen. "Spelend leren..., voor groot en klein".

Wetenschap en onderzoek

Door Marjolein Dobber

Onderzoek 'Zin in Lezen'

Veel leerlingen krijgen te weinig zin in lezen. Na enkele jaren leesonderwijs wordt dat zichtbaar (Sanacore, J. & Palumbo, A. - 2008). De hypothese van dit onderzoek is echter dat deze groep leerlingen al eerder 'onzichtbaar' hun zin in lezen hebben verloren. Dit komt onder andere doordat zij de functionaliteit van lezen niet (leren) zien. In regulier leesonderwijs in groepen 2 en 3 wordt vooral ingezet op technisch lezen, waardoor bepaalde kinderen zich niet competent voelen. In een samenwerking tussen 18 scholen, de Vrije Universiteit, De Activiteit en OBD Noordwest wordt deze hypothese onderzocht. Hiervoor ontvangen we subsidie van het NRO (projectnummer 40.5.18540.213).

De Activiteit heeft een leesaanpak ontwikkeld die inzet op betekenisvol lezen en schrijven: Zin in Lezen (ZiL). Startpunt van deze benadering is actieve deelname van kinderen aan betekenisvolle geletterdheidspraktijken, zoals een dierenwinkel. De leerkracht ontwerpt deze activiteiten zelf. De activiteiten zijn tegelijkertijd gericht op het bevorderen van leesmotivatie, begrip, technisch lezen en woordenschat. Om deze aanpak goed te implementeren is professionalisering van leerkrachten essentieel, omdat zij zelf betekenisvolle lees- en schrijfactiviteiten gaan ontwerpen. Hier wordt in de lerarenopleiding doorgaans niet of nauwelijks aandacht aan besteed.

Met dit onderzoek kan een bijdrage worden geleverd aan het leesonderwijs op de basisschool. We willen leerkrachten handvatten geven waarmee ze het leesonderwijs voor alle leerlingen interessanter kunnen maken. En we verwachten dat Zin in Lezen positieve effecten zal hebben op leesmotivatie en leesbegrip, vooral bij aarzelende lezers.

In totaal doen de groepen 2, 3 en 4 van 18 scholen mee aan het onderzoek, waarvan op 9 scholen een professionalisering wordt ingezet gericht op Zin in Lezen en op 9

scholen een professionalisering gericht op werken met een methode. We meten het effect van de professionaliseringstrajecten op leerkrachtvaardigheden tijdens het leesonderwijs in de klas. Vervolgens kijken we in alle klassen naar de invloed van ZIL versus lezen met methodes op de leesontwikkeling en de lees- en schrijfmotivatie van kinderen, waarbij we speciaal kijken naar aarzelende lezers. De resultaten van het onderzoek zullen in 2021 bekend zijn. Wordt vervolgd.

Wat nog gaat komen...

Ons aanbod

Landelijke Startblokken conferentie, 20 november 2019

Dit jaar staat de inhoud van ons nieuwe Startblokkenboekje centraal: 'Eén groep, veel verhalen – Geletterdheid bij jonge kinderen'. Geletterdheid is een belangrijk kenmerk van onze cultuur. Om mee te kunnen doen aan onze geletterde wereld hebben kinderen ondersteuning van anderen nodig. Jonge kinderen worden lezers en schrijvers doordat zij opgenomen worden in een taalgemeenschap. In deze gemeenschappen gaat het om: verhalen vertellen, samen lezen en voorlezen, samen verhalen spelen en samen verhalen vastleggen. Een ander belangrijk thema van deze dag is: Spel en het belang ervan ook voor kwetsbare kinderen. Tijdens deze conferentie is er ruimte voor inhoudelijke verdieping en inspiratie.

Het programma van de conferentie:

09.00 uur: Inloop en aanmelding

09.30 uur: Opening en welkom

10.15 uur: 'Op het plein' – Met elkaar in gesprek over onze eigen praktijk (meer informatie volgt in de uitnodiging die je ontvangt na inschrijving)

11.00 uur: Korte pauze

11.15 uur: Workshopronde 1

12.30 uur: Lunch

13.30 uur: Plenaire sessie: 'Maak werk van spelen', Dr. Pim van der Pol en

Prof. Dr. Bert van Oers o.l.v. Bea Pompert

14.15 uur: Workshopronde 2

15.30 uur: Afsluiting op 'het plein'

Plenaire sessie: 'Maak werk van spelen'

'Maak werk van spelen' vinden Dr. Pim van der Pol en Prof. Dr. Berst van Oers. Gedurende deze sessie komen deze twee spelspecialisten met elkaar en de deelnemers in gesprek. Pim van der Pol doet de aftrap. In zijn presentatie maakt hij duidelijk welke invloed Piaget en Vygotskij hebben gehad op de theorievorming van het spel. Tevens gaat hij in op de gevolgen daarvan voor de praktijk en zijn visie daarop.

Na deze inleiding zal als eerste Bert van Oers reageren en vervolgens zullen de deelnemers hun vragen kunnen stellen. Dit zal Bea Pompert organiseren zodat er goede wisselwerking tot stand kan komen.

De workshops:

Workshops workshopronde 1:

Workshop 1: 'Aanrommelen is van waarde, een mooi verhaal'

Workshop 2: 'IKC, verhaal samen spelen en samen werken'

Workshop 3: 'Mijn verhaal, jouw verhaal, ons verhaal'

Workshop 4: 'Het verhaal van Startblokken in een BSO'

Workshop 5: 'Een thema met veel (spel) verhalen'

Workshop 6: 'Spelverhalen opbouwen met baby's'

Workshops workshopronde 2:

Workshop 7: 'Spel en lezen en schrijven: een verhaal van iedereen'

Workshop 8: 'Verhalen in meer talen'

Workshop 9: 'Naar buiten met lezen en schrijven'

Workshop 10: 'Managers spelen mee in het verhaal van Startblokken'

Workshop 11: 'Verhalen met ouders'

Het volledige programma met meer informatie over de inhoud van de lezingen en workshops kunt u downloaden via onze website.

Zeker bestellen:

Actie!!!

Oh kom er eens kijken...Kasper actie!

2 + 1 gratis

De decembermaand staat alweer bijna voor de deur. De tijd van gezelligheid en met elkaar zijn en daar hoort soms ook een cadeautje bij.

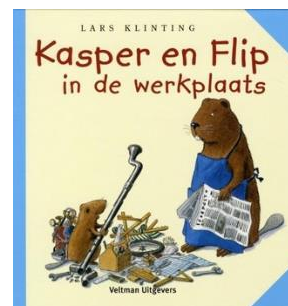
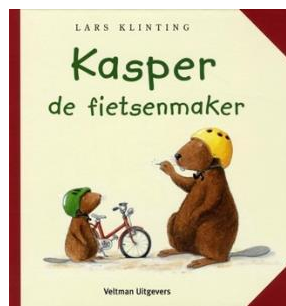
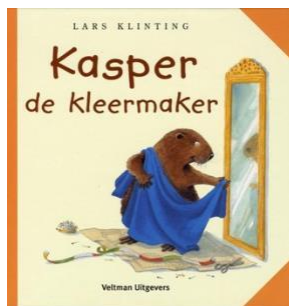
Daarom nu deze mooie actie:

3 Kasper boeken bestellen = 2 Kasper boeken betalen!

Alle combinaties mogen gemaakt worden. Deze actie geldt voor de volgende titels:

- Kasper de fietsenmaker
- Kasper de kleermaker
- Kasper en Flip in de werkplaats

(Looptijd actie: 2 oktober t/m 1 november 2019)

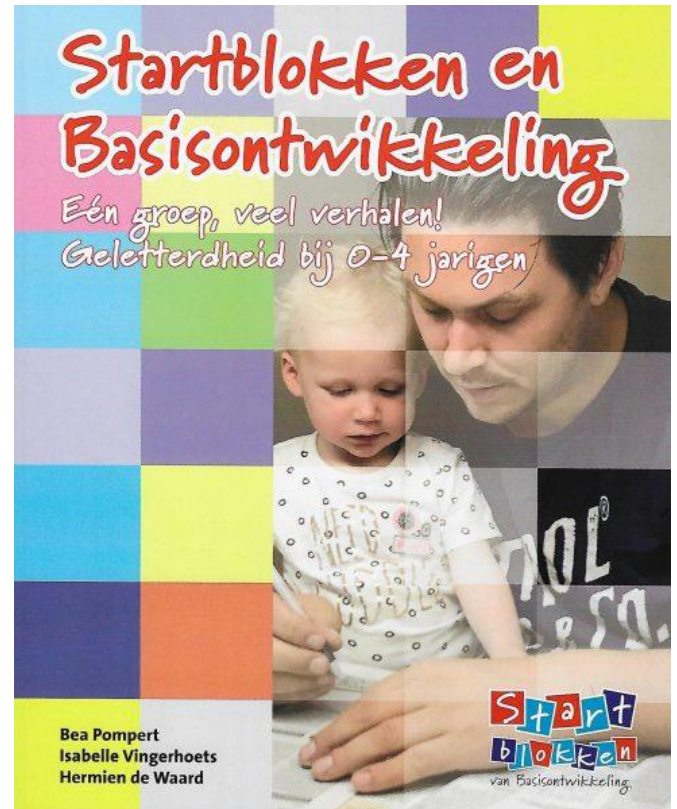
Startblokken en Basisontwikkeling

Eén groep, veel verhalen! Geletterdheid bij 0-4 jarigen

Dit kijk-, lees-, praat- en doeboek is bedoeld voor pedagogisch medewerkers die zich bewust zijn van de belangrijke rol die ze spelen in de ontwikkeling van jonge kinderen en weten dat activiteiten met spelkarakter de beste kansen geven, ook als het om lezen en schrijven gaat.

De volgende activiteiten komen aan bod:

- lezen en schrijven op 'gewone dagen'
- inrichten van een rijke leesomgeving
- spelactiviteiten en geletterdheid
- voorlezen
- verhalen vertellen
- van tekenen naar schrijven

Het boekje is geschikt voor zelfstudie, voor gebruik op het werk, in trainingen én is nu beschikbaar in onze webshop!

> klassen teksten >

Demo op KLASSENTEKSTEN!!!

In de maand oktober kun je alle teksten van het Kinderboekenweekthema 'Reis mee!' inzien en gebruiken. Een prachtige gelegenheid om te ontdekken wat Klassenteksten te bieden heeft! Vraag dus nu de gratis demo aan!!!

Lekker lezen:

- De bromvliegzwaaan: en andere verhalen over onze taal - Arend van Dam
- Lepel Snijder – Marjolijn Hof
- Niet aan dit boek likken* - Idan Ben-Barak en Julian Frost

